

- трудового навчання до роботи у позашкільних закладах / О.С. Благосмилов // Наук. часоп. НПУ ім. М.П. Драгоманова. Сер. 16, Творча особистість учителя: проблеми теорії практики / НПУ ім. М.П. Драгоманова. – К., 2009. – Вип. 9. – С.82–85.*
2. Биковська О.В. Позашкільна освіта: теоретико-методичні основи: моногр. – К.: ІВЦ АЛКОН, 2008. – 336 с.
3. Закон України «Про позашкільну освіту» // Верховна Рада України. Закон від 22.06.2000 № 1841-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 25.08.17). – Назва з екрану.
4. Тягур В. М. Дизайн як проектна складова підготовки майбутніх вчителів початкових класів з трудового навчання / В. М. Тягур // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Педагогіка. Соціальна робота. – 2011. – № 20. – С. 155-157.

*Алла Литвиненко
(Полтава, Україна)*

ДИЗАЙН ВІЗИТІВОК ПОЛТАВСЬКИХ ФОТОХУДОЖНИКІВ ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

На початку ХХ століття вітчизняне фотомистецтво набувало стрімкого розвою й поширювалося як окрема потужна індустрія масової культури. Процеси урбанізації й підвищення рівня життя городян, зокрема середнього класу й інтелігенції, сприяли активному розвитку фотосправи. Бажання жителів міст йти в ногу з часом співпадало із можливістю фіксувати й архівувати події особистого, сімейного, суспільного життя засобами фотомистецтва.

Увійшовши у повсякденне життя полтавців на межі ХІХ–ХХ століть, фотографія міцно закріпилась у середовищі середнього класу й інтелігенції. Натомість фотографування ніколи не було буденною справою навіть для заможних полтавців. Фотосалон відвідували цілими родинами переважно під час свят, або сімейних урочистостей. До події ретельно готувалися, дбаючи

*Матеріали ІІІ Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»*

про зовнішній вигляд і одяг. Замовники фотопослуг уважно ставилися й до оформлення своїх світлин. Найбільшим попитом користувалися індивідуальні, групові, родинні знімки так званого «кабінетного» («Кабінет-портрет»), або «візитного» форматів. Їх розміщували на особливих, виготовлених у типографський спосіб «паспорту», деяких ексклюзивні варіанти замовляли з-за кордону. Варто зазначити, що для полтавський мешканців різних соціальних верств фотопортрет був не лише предметом естетичної насолоди, а й сучасним і доволі престижним засобом самопрезентації.

Одним із визнаних професіоналів у Полтаві був фотохудожник Йосип Хмелевський (1849–1924). Він працював у різних новаторських жанрах свого часу та одним із перших у вітчизняній практиці оволодів справою фоторепортера. На початку ХХ століття популярністю серед полтавців користувалося і фотоательє Михайла Фріденталє (1849–1935). Митець спеціалізувався на виготовленні салонних портретів, водночас вагоме місце у його діяльності займала документальна фотографія. Чимало світлин М. Фріденталь присвятив знаковим подіям з життя Полтавської губернії – святкування 200-річчя Полтавської битви й відкриття пам'ятника полковнику О. С. Келіну (1909), гастролі драматичної трупи Д. І. Басманова у Полтавському театрі (1913), встановлення погруддя Іванові Котляревському у Полтаві 1903 року тощо.

Загалом, у спадщині полтавських фотохудожників початку ХХ століття представлена мистецька продукція різних жанрів: від портретів (індивідуального, групового, сімейного), архітектурних та ландшафтних пейзажів, репортажних фото та жанрових замальовок на народну тематику, – до зумовлених часом і комерційним потребами візитних карток та тиражованих сотнями поштових листівок. За для успіху й популяризації своєї справи кожний фотограф прагнув створити власну візитівку, яка б мала бути привабливою й інформувати споживача про увесь спектр надання послуг

*Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»*

майстром. Візитівки багатьох полтавських фотографів, попри їх прагматичну мету (засіб реклами), мали вишуканий вигляд і сприймалися як справжні мистецькі шедеври.

Візитівками користувалися майже всі фотографи Полтави – Віктор Волков, Дмитро Меєрович, Рафаель Салітан, Михайло Фріденталь, Йосип Хмелевський. Схарактеризуємо деякі з них. Візитна картка В. Волкова зовні невибаглива й проста. На сірому тлі зображено мольберт, пензлі й, короткий, півколом напис: «Художник Волков, Полтава». У порівнянні з нею, картка Д. Меєровича мала більш живописний вигляд. На фоні мальовничого місцевого пейзажу зображено пам'ятник І. Котляревського (роботи Л. Позена). Використавши для презентації власної візитівки місцеву атрибуцію фотомайстер, очевидно хотів підкреслити свою місцеву приналежність.

Більш інформативною у порівнянні з попередніми візитівками була картка Р. Салітана. На ній, окрім прізвища власника й адреси фотоательє подано детальну інформацію про надання послуг: «Специальное отделение для увеличения портретов от самой малой величины до натуральной», а також надпис – «негативы сохраняются». Зауважимо, що візитна картка цього фотомайстра виконана із дотриманням тогочасних мистецьких канонів. У її зображенні присутня розкішна рамка з квітами, янголятками, вензелями й гербом угорі по центру.

Порівняно простою й водночас вишуканою візитівкою володів М. Фріденталь. На квітковому, пастельного кольору фоні зображено розлогий, у формі вензеля автограф майстра. Під ним подана інформація про адресу фотоательє.

У мистецькому доробку Й. Хмелевського представлена не одна, а декілька візитівок. Кожна з них репрезентує певний період творчості митця. Дві перші, за композиційним складом досить лаконічні – містять лише прізвище й ініціали власника. Остання, третя, яка належить до зрілого етапу

*Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»*

діяльності майстра має більш презентабельний, навіть дещо помпезний вигляд. Вагома низка нагород (медалей і відзнак), викарбуваних на картці золотим тисненням засвідчують високий професійний рівень майстерності фотохудожника.

Загалом, розвиток фотографії у Полтаві на початку ХХ століття відбувався у конкурентній боротьбі місцевих аматорів-ентузіастів. В освоєнні нових фотографічних практик і мистецьких технік полтавські митці вбачали не лише комерційний зиск, а й можливість піднесення власної професійної майстерності. Підтвердженням цього є високий естетичний рівень дизайну візитівок полтавських фотохудожників.

*Тетяна Борисова
(Полтава, Україна)*

ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ СТИЛЮ СТІМПАНК СЕРЕД СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

У кожного в душі живе творець. Кожен художник, скульптор, дизайнер, виходячи зі своїм мистецтвом на публіку, намагається донести глядачам ідею, і йому вже нічого не заважає показати весь масштаб своєї уяви та реалізувати задумане. Творчі люди навіть із звичайного мотлоху можуть створити шедеври. Відчуваючи особливу пристрасть до металевих деталей та механізмів вони створюють химерні стімпанк скульптури з елементами сюрреалізму. У їхніх роботах оживають батискафи, комахи, тварини, птахи.

Термін «стімпанк» вперше використали два письменники, Джеймс Блейлок і Кевін Джетер, під час дискусії на сторінках журналу «Locus» в 1987 році. Відомий письменник-фантаст К.У. Джетер намагався знайти визначення для своєї нової роботи. Зображення постійної боротьби між застосуванням нових технологій і страхом за їх наслідки знайшло втілення у

*Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»*